

*Джолос С. В.,
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри загальноправових дисциплін
Черкаського факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДОСКОНАЛА ДЕРЖАВА: ВІД ІДЕЇ ДО РЕАЛЬНОСТІ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню реалій побудови досконалої держави. З'ясовано, що головною засадою досконалої держави є стабільність, яка дає суспільству змогу прогресивно розвиватися та накопичувати матеріальні й духовні блага. Обґрунтовано неприпустимість радикальних перетворень, революцій та інших посягань на стабільність, які спроможні миттєво знищити багатовікову працю суспільства. Виявлено виняткову важливість консервативної політики для забезпечення стабільності й процвітання, окреслено основні її риси.

Ключові слова: досконала держава, стабільність, консерватизм.

Постановка проблеми. Упродовж кількох тисячоліть історії державно-правового розвитку людство шукало відповідь на питання: що ж являє собою досконала держава та якою повинна бути її модель?

Очевидно, що від характеру політико-правової організації суспільства загалом залежать його успіхи та/або невдачі й в інших сферах, оскільки досконала держава спроможна піднести найкращі якості людського потенціалу та забезпечити процвітання, тоді як недосконала держава, навпаки, може звести нанівець будь-які починання багатьох поколінь і призвести суспільство до занепаду та знищення.

Отже, актуальність статті полягає в необхідності визначення фундаментальних засад, головних принципів і шляхів побудови досконалої держави, що є особливо важливим питанням для сучасної України.

Зрозуміло, що в межах однієї статті неможливо згадати всі проекти й ідеї досконалої держави, створені мислителями за останні три тисячоліття, тому зупинимось лише на працях деяких найбільш відомих і значимих авторів.

Проблеми ідеальної та досконалої держави перебували в полі зору філософів ще з часів Античності. Безсмертні праці Платона містили один із перших проектів ідеальної держави, суть якого загалом зводилася до такого: ідеальна держава будується на основі справедливості, яка складається з мудрості, мужності й поміркованості, що відображають три начала душі – розумове, вольове і чуттєве; тому управляти ідеальною державою повинні мудрі правителі, захищати її – вольові стражі, а матеріальні потреби суспільства повинні забезпечувати люди фізичної праці [1; 2, с. 571–574]. На думку Аристотеля, залежно від кількості владарюючих і їх дбання про загальне благо, варто виділити такі «правильні» держави, як монархія, аристократія, політія, їхні «неправильні», викривлені, форми – тиранію, олігархію, демократію. При цьому в ідеальній державі багаті не ворогують із бідними завдяки широкому прошарку людей середнього достатку, панує закон, усі громадяни знайомі між собою, діє принцип рівності за гідністю, є багато рабів, а ремісники, торговці та «натовп матросів» не мають громадянських прав [3; 4; 5, с. 142–143].

Вельми оригінальними були й проекти ідеальної держави соціалістів-утопістів – Т. Мора і Т. Кампанелли. Так, Т. Мор уважав, що ідеальна держава – Утопія – повинна будуватися на засадах суспільної (а не приватної) власності, соціальної рівності, 6-годинного робочого дня, поєднання ремісничої праці із сільськогосподарською, а розумової – з фізичною, виборності й змінюваності більшості посадовців (крім принцепса, який править довічно, якщо не намагається встановити тиранію), доволі широких прав громадян [6; 7, с. 769]. На думку Т. Кампанелли, в ідеальній державі – місті Сонця – не існує приватної власності, шлюбу, сім'ї та рабства; основною продуктивною силою суспільства є ремісники, які працюють по 4 години на день, усі громадяни займаються науками й сезонними сільськогосподарськими роботами для усунення відмінностей між фізичною та розумовою працею й міським і сільським способом життя; потреби громадян мають бути простими й задовольнятися шляхом справедливого розподілу суспільного продукту; державний лад повинен поєднувати авторитарні та демократичні риси [6; 8].

Доволі цікавими були й погляди прихильників т. зв. «змішаної держави», до яких можна зарахувати Н. Макіавеллі, Р. Стиля та ін. Зокрема, Р. Стиль зазначав, що «монархія, коли її підкупувають, вироджується в тиранію, аристократія – в олігархію, а демократія схильна до заворушень і безпорядків. І тому, аби усунути небезпеку, яку може зумовлювати кожна з них окремо, винайшли змішану форму правління, що означає правління короля, лордів, громад» [9, с. 114]. У свою чергу, політико-правовим ідеалом Н. Макіавеллі була національна «змішана» держава, на зразок Римської республіки [10, с. 517], що поєднувала б елементи єдиновладдя, аристократії та демократії [11, с. 22–26], проте побудову такої держави в сучасних йому умовах мислитель уважав малоімовірною, тому й виступав за практично необмежену владу [12].

Так само важливою засадою досконалої держави була необмежена верховна влада й для апологетів абсолютизму – Ф. Прокоповича [13] та Ж.Б. Боссьє [14].

У свою чергу, Т. Гоббс уважав, що людські пристрасті, жадібність, страх, егоїзм та інші недоліки [15, с. 600] сприяють перетворенню «права всіх на все», що панує за природного стану, у «війну всіх проти всіх», для здолання якої люди уклали суспільний договір, утворили державу, що поглинула їхню свободу, права й волю, виразила їхні інтереси та надала їм безпеку; тож щастя людей залежить від держави-Левіафана, яка має бути міцною, непереможною, а влада – абсолютною, неподільною та незмінною [16, с. 218].

Значна частина теоретиків суспільного договору і прихильників ідеології лібералізму (Дж. Локк та ін.) вважала, що в досконалій державі влада повинна належати народу, який має право розірвати суспільний договір і повалити владу, якщо вона буде правити неефективно чи тиранічно; при цьому основою процвітання є парламентаризм, панування приватної власності, вільної конкуренції та ринкової економіки, а також

наявність широких громадянських і політичних прав тощо [17, с. 482–483].

На думку мислителів консервативного толку (Е. Берк, Л. де Бональд, Ж. де Местр та ін.), слабкість і недолугість людини загрожують зруйнуванням усталеного порядку, тож людині не варто братися за перетворення світу; егоїстичні інтереси людини повинні приводитися у відповідність до потреб суспільства; державність повинна ґрунтуватися на давніх традиціях, відмові від соціальних потрясінь і радикальних змін, збереженні традиційних цінностей, зокрема релігії, сім'ї, закону, порядку, панівної ролі держави в житті суспільства тощо [18, с. 268].

Політико-правовим ідеалом К. Маркса, Ф. Енгельса та їхніх послідовників було скасування приватної власності, її заміна суспільною, рівність громадян, знищення експлуаторського ладу та побудова безкласового соціалістичного чи комуністичного суспільства, диктатура пролетаріату, скасування держави як апарату класового насильства тощо [19].

Загалом же в Новий і Новітній часи світова політико-правова думка збагатилася багатьма ідеями побудови досконалого і справедливого суспільства й держави, від анархізму, комунізму та лібералізму до етатизму й фашизму.

Короткий огляд основних ідей досконалої держави можна було б продовжувати безкінечно, однак гадаємо, що й наведених вище поглядів достатньо для того, щоб переконати будь-якого скептика в тому, що у світі й досі не існує єдиної точки зору щодо природи, ества та сутності досконалої держави.

Отже, історії політичних і правових учень відома величезна кількість проєктів досконалої держави, створених у різні епохи різними мислителями. Так само й досвід державотворення знає безліч намагань побудувати ідеальну державу. Однак, на превеликий жаль, у кращому разі такі спроби завершувалися доволі незначними успіхами, а в гіршому – невпинно працювала гільйотина, розстрільні команди та концентраційні табори...

Отже, у межах статті вбачається за доречне для пошуку досконалої держави відійти від одвічного питання «яку будувати державу?» та замінити його питанням «як будувати державу?».

Тож **метою** статті є визначення фундаментальних принципів, головних засад і шляхів побудови досконалої держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Насамперед варто згадати, що видатний французький філософ М. де Монтень ще в XVI ст. обґрунтував думку про те, що різними засобами можна досягти одного й того самого [20, с. 7–11], яка загалом корелюється із значно пізнішим постмодерним принципом плюралізму істини.

Екстраполюючи викладене на політико-правовий ґрунт, варто визнати, що загалом досконалими можуть бути держави із зовсім різним політико-правовим ладом і соціально-економічною системою.

Отже, варто поставити під сумнів доволі популярну думку про те, що якась певна модель держави неодмінно гарантує суспільству процвітання, а якась – неминучий колапс і крах.

При цьому Ю. Лобода зазначає, що цінність держави розкривається через її соціальну сутність як специфічну властивість, що полягає в здатності держави забезпечувати в процесі свого функціонування й розвитку задоволення основних потреб усього суспільства та окремих його членів [21].

Тому зазначимо, що в загальному розумінні метою держави є забезпечення порядку й суспільного благоденства.

Однак не можна не погодитися з думкою К. Меліхана про те, що дуже часто коли «будують рай, життя перетворюється на пекло» [22].

Пояснення цього парадоксу можна знайти в геніальній праці «Державець» видатного італійського мислителя Епохи Ренесансу Н. Макіавеллі: «Відмінність між тим, як люди живуть і як повинні були б жити, настільки велика, що той, хто відкидає дійсне заради належного, діє скоріше на шкоду собі, аніж на благо, оскільки, бажаючи сповідувати добро в усіх випадках життя, він неминуче загине, стикаючись із купою людей, далеких від добра. Із цього випливає, що державець, якщо він хоче утримати владу, повинен набути вміння відступати від добра й користуватися цим умінням, залежно від потреби» [12, с. 90–91].

Отже, варто висловити думку про те, що більшість управлінців усіх країн і народів, імовірно, були вельми далекими від добра особами, бо інакше, якби вони завжди керувалися ідеями етики, вони б не були спроможні ефективно протидіяти тим, хто не ставить собі жодних моральних перепон на шляху до мети.

На продовження цієї точки зору наведемо думку Б. Соколова, який, аналізуючи досвід Другої світової війни, указує на виняткову стійкість тоталітарних режимів (Третій Рейх, СРСР, мілітаристська Японія) та вразливість демократії (Франція, Польща) за критичних умов [23, с. 491–492].

Отже, жодна політична фігура, сила, модель та ідеологія («гуманна» демократія – унаслідок слабкості, а ефективний тоталітаризм – унаслідок неетичності) не варті й щербатого шеляга, якщо заради них страждає якась людина, бодай трохи наділена уявленнями про добро.

Тому різноманітні радикальні перетворення, революції та повстання, спрямовані на встановлення «народної влади» й «добраго царя», апіорі є маячною, особливо якщо згадати класичний вислів Т. Карлайла (часто приписуваний О. фон Бісмарку): «Революцію замислюють романтики, здійснюють фанатики, а її плодами користуються пропаші негідники» [24].

Більшість відомих історії радикальних перетворень і революцій свідчить, що без них людству жилося б значно краще і що саме вони призводять до найбільших втрат і негараздів. Наприклад, Французька революція 1789–1799 рр. тривала 10 років, супроводжувалася терором, іноземною інтервенцією, завершилася встановленням диктатури Наполеона й мала закономірним наслідком Наполеонівській війни, що тривали аж до 1815 р., коштували близько 1,4–1,6 млн життів Франції та її союзникам і близько 1,8–2 млн життів її супротивникам [25]; Жовтнева революція в Росії призвела до Громадянської війни 1917–1922 рр., іноземної інтервенції, терору, економічної розрухи, голоду та загалом коштувала близько 10 млн життів [26; 27]; т. зв. «Революція гідності» в Україні призвела до втрати Україною АР Крим (бл. 27 тис. км. кв.) і частин Луганської й Донецької областей (більше ніж 17 тис. км. кв.), загибелі близько 9 тис. і поранення близько 25 тис. чол., появи близько 1,5–2 млн зовнішніх і внутрішніх переселенців, розрухи, загострення економічної кризи, збільшення безробіття, фактичного знищення ключових галузей народного господарства (металургія, вугільна промисловість, ракетно-космічна галузь), зростання зовнішнього боргу, зубожіння населення та знецінення гривні в 3,5 рази тощо.

Проф. А.Ф. Крижановський указує, що історія свідчить, що найбільших успіхів досягали народи, які вирізнялися саме в царині організованості й упорядкування своєї життєдіяльності [28, с. 174], тому додамо, що практично будь-яка руйнація усталених порядків є злочином проти минулих, нинішніх і майбутніх поколінь.

Проф. Ю.М. Оборотов акцентує увагу на стійкості держави як одній із фундаментальних її цінностей, називає такі критерії нестійкості держави, як нелегітимність влади, неефективність її інститутів і бюрократія, розлад правопорядку тощо, що разом із впливом деструктивних причин – зростанням ролі недержавних і псевдодержавних організацій, руйнацією монополії державної влади тощо – зумовлюють розхищення держави [29, с. 68].

Якщо мати на увазі той факт, що добробут певного суспільства часто є результатом накопичення плодів плідної праці багатьох поколінь громадян чи підданих, необхідно зробити висновок про те, що найголовнішою рисою досконалої держави є **стабільність**, порушення якої загрожуватиме державі й суспільству миттєвим знищенням надбань, здобутих упродовж віків.

Стабільність є важливою засадою послідовного та прогресивного розвитку й накопичення матеріальних ресурсів і духовних надбань суспільства, без якої в принципі навряд чи можливе тривале існування держави. Крім того, візьмемо на себе сміливість сказати, що держава, яка не має певного мінімально необхідного рівня стабільності, по суті своїй, вельми схожа на чифдом (вождівство), цілком може поділити долю імперії гунів після смерті Аттіли або Франкської держави після смерті Карла Великого.

Стабільність навіть за наявності недоліків у політико-правовій і соціально-економічній сферах дає людям змогу звикнути до чинних порядків і пристосуватися до них, а значить, спокійно жити і працювати на благо суспільства. Натомість постійні вибори, майдани, революції, реформи, зміни законодавства тощо тільки ризикують державу зсередити та заважають нормальному життю суспільства. При цьому варто зазначити, що стабільне існування якоїсь (навіть «поганої») влади та *якогось* (навіть недосконалого) правового порядку – це значно краще, ніж постійні політичні чвари, що поляризують суспільство і критично знижують ефективність державного управління й правового регулювання в примарній погоні за «світлим майбутнім» якогось толку.

При цьому побудова за допомогою радикальних перетворень «світлого майбутнього» (не важливо, комуністичного, демократичного чи якогось іншого) є доволі ефемерною примарою, оскільки для досягнення глобальних результатів необхідний певний проміжок часу, який часто перевищує конституційний строк повноважень конкретної політичної сили, що здобула владу. Отже, демократичне «світле майбутнє» навряд чи настане внаслідок змінюваності влади та ймовірної зміни політичного курсу наступною владою; натомість тоталітарний режим, що передбачає узурпацію влади, із значно більш високою ймовірністю може дочекатися результатів радикальних перетворень, однак навряд чи таке майбутнє буде «світлим».

Тому за жодних обставин не можна ризикувати стабільністю поточного моменту заради можливості якихось сумнівних змін у майбутньому.

Отже, держава й суспільство повинні вживати максимальних зусиль для збереження стабільності, важливими засадами чого вбачається таке: а) консерватизм держави, права й суспільства; б) збереження та пропаганда чинних традицій; в) допустимість проведення реформ тільки поступово, лише за умови крайньої необхідності, мінімальності ризику; г) якнайрідша зміна влади (в ідеалі – шляхом поступового формування конституційно-монархічного ладу і стабільного державного управління, здійснюваного компетентною виконавчою владою) і тільки цивілізованим та законним шляхом (тим більше, що наступники в більшості випадків нічим не відрізняються

від попередників); г) якнайрідша зміна законодавства (у т. ч., можливо, доречним видасться принцип, згідно з яким певний закон створюється однією владою, а починає діяти – тільки при наступній, що унеможливить написання законів «під себе» й на шкоду суспільству); д) суворість законів, що карають масові заворушення та злочини проти конституційного ладу й невідворотність їх застосування на основі максимальної деполітизації правоохоронних органів тощо.

Отже, у результаті проведеного дослідження ми дійшли таких основних **висновків**:

1. Історія знає безліч теоретичних проєктів і практичних спроб побудови досконалої держави, однак необхідно визнати, що зовсім різні моделі держави можуть бути однаково ефективними завдяки тому, що однакового результату можливо досягти різними шляхами.

2. Ураховуючи сумний і кривавий досвід побудови досконалої держави, особливо у ХХ ст., замість питання «яку державу будувати?», необхідно поставити принципово інше питання: «**як** будувати державу?».

3. Ураховуючи, що, як правило, найбільш ефективне владарювання є одночасно й найменш етичним, варто визнати, що насправді не надто важливо, яка саме політична сила перебуває при владі, головне, щоб зміна влади відбувалася якнайрідше та якнайспокійніше й не заважала справжнім продуктивним силам суспільства створювати та накопичувати матеріальні й духовні блага.

4. Головною рисою досконалої держави є **стабільність**, що дає людям змогу призвичаїтися до практично будь-яких чинних порядків і планомірно працювати й накопичувати різноманітні блага.

5. Неприпустимими є будь-які порушення стабільності, особливо радикальні перетворення, революції, реформи (більшість яких за своєю природою є сумнівними), часта зміна законодавства та інші фактори, що дестабілізують державу й загрожують миттєво знищити багатотисячове надбання суспільства.

6. Важливим завданням досконалої держави є життя ефективних заходів для гарантування стабільності, включаючи забезпечення панування консерватизму, максимальне збереження ustalених порядків і традицій, мінімізацію ризиків реформ і будь-яких соціальних потрясінь, якнайрідшу зміну законодавства та влади (в ідеалі за допомогою формування стабільних форм держави), суворість і невідворотність покарання за злочини, що посягають на конституційний лад тощо.

Перспективним напрямом подальшої розробки цієї проблеми вбачається розробка системи конкретних засад і заходів забезпечення стабільності держави з урахуванням надбань політико-правової думки та світового досвіду державного будівництва.

Література:

1. Платон. Государство. Законы. Политик / Платон. – М. : Мысль, 1998. – 798 с.
2. Мироненко О.М. Платон / О.М. Мироненко // Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. – К. : Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1998–2004. – Т. 4 : Н–П. – 2002. – С. 571–574.
3. Аристотель. Этика. Политика. Риторика. Поэтика. Категории / Аристотель. – Минск : Литература, 1998. – 1391 с.
4. Аристотель. Политика. Афинская полития / Аристотель. – М. : Мысль, 1997. – 458 с.
5. Мироненко О.М. Аристотель / О.М. Мироненко // Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. – К. : Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1998–2004. – Т. 1 : А–Г. – 1998. – С. 142–143.

6. Мор Т. Утопія; Кампанелла Т. Місто Сонця / Т. Мор, Т. Кампанелла. – К. : Дніпро, 1988. – 207 с.
7. Прозорова Н.С. Мор / Н.С. Прозорова // Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. – К. : Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1998–2004. – Т. 3 : К–М. – 2001. – С. 769.
8. Прозорова Н.С. Кампанелла / Н.С. Прозорова // Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. – К. : Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1998–2004. – Т. 3 : К–М. – 2001. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cyclop.com.ua/content/view/1114/58/1/6/#9707>.
9. Steele R. The Englishman / R. Steele. – London, 1955. – P. 114.
10. Шуба А.В. Макиавеллі / А.В. Шуба // Філософський словарь / [І.В. Андрущенко, О.А. Вусатюк, С.В. Линецкий, А.В. Шуба]. – К. : А.С.К., 2006. – С. 517–518.
11. Макиавеллі Н. Государь / Н. Макиавеллі. – М. : Эксмо ; СПб. : Мидгард, 2007. – 976 с.
12. Макиавеллі Н. Государь; Рассуждения о первой декаде Тита Ливия / Н. Макиавеллі. – СПб. : Азбука-классика, 2008. – 272 с.
13. Прокопович Ф. Філософські твори : у 3 т. / Ф. Прокопович. – К., 1979–1981.
14. Bossuet J.V. Politique tiree des propres paroles de l'Ecriture Sainte / J.V. Bossuet. – Paris, 1709.
15. Прозорова Н.С. Гоббс / Н.С. Прозорова // Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. – К. : Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1998–2004. – Т. 1 : А–Г. – 1998. – С. 600.
16. Кухта Б. Левіафан / Б. Кухта // Політична наука. Словник: категорії, поняття і терміни / [Б. Кухта, А. Романюк, Л. Старецька та ін.] ; за ред. Б. Кухти. – Львів : Кальварія, 2003. – С. 218–219.
17. Скрипнюк О.В. Лібералізм / О.В. Скрипнюк // Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. – К. : Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1998–2004. – Т. 3 : К–М. – 2001. – С. 482–483.
18. Горбатенко В.П. Консерватизм / В.П. Горбатенко, В.В. Бушанський // Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. – К. : Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1998–2004. – Т. 3 : К–М. – 2001. – С. 267–268.
19. Маркс К. Сочинения : в 50 т. / К. Маркс, Ф. Энгельс. – 2-е изд. – М. : Государственное издательство политической литературы, 1955–1981.
20. Монтень М. Опыты : в 3 кн. / М. Монтень. – СПб. : Кристалл, Респекс, 1998. – Кн. 1 и 2. – 1998.
21. Лобода Ю.П. Цінність держави як її соціальна сутність (теоретико-методологічні аспекти дослідження) : автореферат дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / Ю.П. Лобода ; Одеська національна юридична академія. – Одеса, 2001. – 20 с.
22. Мелихан К.С. Цитаты / К.С. Мелихан [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://ru.wikiquote.org/wiki/Константин_Семёнович_Мелихан.
23. Соколов Б.В. 100 великих войн / Б.В. Соколов. – М. : Вече, 2004. – 544 с.
24. Карлейль Т. Цитаты / Т. Карлейль [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://ru.wikiquote.org/wiki/Томас_Карлейль.
25. Наполеоновские войны [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://ru.wikipedia.org/wiki/Наполеоновские_войны.
26. Эрлихман В.В. Потери народонаселения в XX веке : [справочник] / В.В. Эрлихман. – М. : Издательский дом «Русская панорама», 2004. – 176 с.
27. Гражданская война в России [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://ru.wikipedia.org/wiki/Гражданская_война_в_России.
28. Крижановський А.Ф. Правопорядок суверенної України: становлення та тенденції розвитку (загальнотеоретичне дослідження) : дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.01 / А.Ф. Крижановський ; Одеська національна юридична академія. – Одеса, 2009. – 469 с.
29. Оборотов Ю.Н. Аксиосфера государства: устойчивость государства как ценность / Ю.Н. Оборотов // Наукові праці Одеської національної юридичної академії. – 2007. – Т. 6. – С. 61–69.

Джолос С. В. Совершенное государство: от идеи к реальности

Аннотация. Статья посвящена исследованию реалий построения совершенного государства. Определено, что основой совершенного государства является стабильность, которая позволяет обществу прогрессивно развиваться и накапливать материальные и духовные блага. Обоснована недопустимость радикальных преобразований, революций и иных посягательств на стабильность, которые способны мгновенно уничтожить многовековой труд общества. Выявлена исключительная важность консервативной политики для обеспечения стабильности и процветания, очерчены ее основные черты.

Ключевые слова: совершенное государство, стабильность, консерватизм.

Dzholos S. Perfect state: from idea to reality

Summary. The article is devoted to the realities of a perfect state building. It was found, that stability is the main principle of a perfect state, which provides progressive development of society and accumulation of material and spiritual values. It was proved the inadmissibility of radical change, revolutions and other attacks on stability, which are able to destroy centuries-labour of society. It was revealed the great importance of conservative policy for stability and welfare, and identified its main features.

Key words: perfect state, stability, conservatism.